

УДК 658.155:338.43:338.48

DOI: 10.60022/2(5)-1S

Єгорова Олена Володимирівна

кандидат економічних наук, доцент
професор кафедри фінансів, банківської справи та страхування
Полтавський державний аграрний університет, Україна

Yehorova Olena

Candidate of Economic Sciences, PhD in Economics
A Professor of the Department of Finance, Banking and Insurance
Poltava State Agrarian University, Ukraine
ORCID: 0000-0002-6868-2103

Крутько Станіслав Васильович

здобувач третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти
Полтавський державний аграрний університет, Україна

Krutko Stanislav

PhD student
Poltava State Agrarian University, Ukraine
ORCID: 0009-0002-7213-3075

АНАЛІЗ ГАЛУЗЕВИХ ПІДХОДІВ ДО ЗАПОБІГАННЯ БАНКРУТСТВУ: НА ПРИКЛАДІ АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ І ТУРИСТИЧНИХ ОПЕРАТОРІВ

Анотація. Досліджено сучасні підходи до запобігання банкрутству підприємств з урахуванням галузевої специфіки ризиків, зокрема у сільському господарстві та туризмі. Наголошено, що традиційні фінансові моделі не враховують особливостей галузей, що знижує ефективність антикризових заходів у високоризикових секторах. На основі ризик-орієнтованого підходу проаналізовано екзогенні загрози, характерні для аграрних підприємств і туристичних операторів. Систематизовано основні галузеві ризики (сезонність, кліматичні умови, логістика тощо) та описано специфічні загрози кожної з галузей. Для кожного ризику визначено типові прояви, наслідки й механізми їх мінімізації. Запропоновано системний підхід до управління ризиками, що включає фінансові, управлінські, організаційні та технологічні інструменти. Обґрунтовано необхідність адаптації антикризових стратегій до галузевих умов для формування ефективної системи управління ризиками та запобігання банкрутству.

Ключові слова: банкрутство підприємств, механізм запобігання банкрутству, галузеві ризики, аграрні підприємства, туристичні оператори.

ANALYSIS OF SECTORAL APPROACHES TO BANKRUPTCY PREVENTION: THE CASE OF AGRICULTURAL ENTERPRISES AND TOURIST OPERATORS

Abstract. Modern approaches to preventing the bankruptcy of enterprises have been studied with particular attention to the sectoral specifics of risks, especially in agriculture and tourism. It is emphasized that traditional financial models often fail to account for the unique characteristics of these industries, which significantly reduces the effectiveness of anti-crisis measures in high-risk sectors. Based on a risk-oriented approach, exogenous threats characteristic of agricultural enterprises and tourist operators have been thoroughly analyzed. The main common industry risks are systematized and include seasonality, dependence on natural and climatic conditions, labor intensity and reliance on human resources, interaction with the environment, high levels of cost advance, as well as foreign economic, currency, and transport logistics risks. Additionally, specific risks unique to each sector are described in detail: for agricultural enterprises — dependence of results on biological processes, long investment and production cycles, continuity of technological processes, and use of leased land; for tourist operators — dependence on franchises (provided they are used), partial responsibility for the life and health of tourists, coordination with numerous partners, and a highly competitive market environment. For each risk, typical manifestations, financial consequences, and effective mechanisms for risk mitigation are identified and analyzed. A comprehensive, systematic approach to risk management is

proposed, incorporating financial, managerial, organizational, and technological tools. The importance of adapting anti-crisis strategies to the specific conditions of each industry is substantiated, contributing to the development of an effective risk management system and preventing bankruptcy. Overall, the study highlights the critical role of industry-specific risk assessment and tailored preventive measures in ensuring the financial stability and sustainable development of enterprises operating under uncertain economic conditions.

Keywords: *enterprise bankruptcy, bankruptcy prevention mechanism, industry risks, agricultural enterprises, tourist operators.*

Постановка проблеми. В умовах багатофакторної турбулентності суспільства особливої актуальності набуває розробка механізмів запобігання банкрутству підприємств. Жоден суб'єкт господарювання, незалежно від форми власності, розміру чи виду діяльності, не застрахований від фінансової кризи. Особливо вразливими є підприємства високоризикових галузей, що функціонують в умовах підвищеної невизначеності.

Більшість загальноновизнаних методик оцінювання ймовірності банкрутства (зокрема на основі фінансових коефіцієнтів) не враховують специфіку ризиків, притаманних окремим галузям. Тому традиційні підходи до прогнозування банкрутства потребують доповнення з урахуванням ризик-профілю галузі. Це особливо актуально для аграрного сектору та індустрії туризму, де рівень залежності від зовнішніх чинників значно вищий порівняно з іншими сферами.

Оскільки універсальні методи фінансової діагностики не враховують специфіки діяльності, ефективність антикризових заходів у вразливих галузях знижується. Вивчення галузевих ризиків і розроблення адаптованих до них механізмів зміцнення фінансової стійкості є важливим завданням.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблематика банкрутства та механізмів його запобігання стабільно привертає увагу дослідників. Теоретичну основу у цій сфері заклали класичні підходи, викладені у працях Дж. М. Кейнса [1], А. Маршала [2], Ф. Найта [3] та Й. Тетенса [4], а також Z-модель Е. Альтмана [5]. Проте, ці напрацювання не містять актуальної моделі або протоколу оцінки ризиків і не враховують галузеву специфіку. У цьому контексті важливою є адаптація ризик-орієнтованого аналізу до умов окремих секторів економіки, що знайшло відображення у сучасних роботах українських і закордонних учених.

З огляду на потребу вдосконалення механізмів адаптації підприємств до викликів, особливої уваги заслуговують дослідження ризиків банкрутства у галузях з високим рівнем невизначеності, зокрема агросекторі й сфері туризму.

Серед сучасних досліджень з оцінки ризиків банкрутства в аграрній сфері привертають увагу праці, що аналізують чинники банкрутства на прикладі підприємств різних країн. Так, R. Dinterman, A. L. Katchova, M. J. Harris досліджують фінансове навантаження на фермерські господарства США [6], а K. Valaskova з колегами [7] розглядають моделі фінансової стійкості аграрних підприємств у Словаччині. Вітчизняні дослідники, зокрема колектив під керівництвом Л. О. Дорогань-Писаренко [8, 9], акцентують на необхідності врахування локальних умов та галузевих ризиків в оцінці банкрутства аграрних підприємств. Ці підходи формують базу для вдосконалення аналізу ризиків банкрутства та антикризових механізмів в аграрній галузі.

Сучасні дослідження у сфері туризму акцентують на ризиках і антикризовому управлінні в умовах зовнішніх викликів, що особливо загострилися під час пандемії COVID-19. Зокрема, ООН [10] та OECD [11] наголошують на потребі формування стійких систем управління туристичним сектором, здатних ефективно реагувати на надзвичайні ситуації. Вітчизняні дослідники, зокрема Т. А. Жадан із колегами [12], аналізують формування антикризових систем на підприємствах індустрії гостинності та туризму. Специфіка ризиків туристичних підприємств детально розглянута у роботах О. Зеленської та співавторів [13], які підкреслюють необхідність адаптації методів управління до галузевих викликів. Н. М. Карпенко [14] наголошує на ролі антикризового управління як чинника фінансової стабільності у сфері туризму. Водночас у науковій літературі бракує ґрунтовних галузевих підходів до запобігання банкрутству саме в межах діяльності туристичних операторів – специфічного типу бізнес-суб'єктів із унікальним ризик-профілем, що актуалізує подальші дослідження в цьому напрямі.

Таким чином, незважаючи на здобутки у сфері дослідження банкрутства, зокрема в аграрній і туристичній галузях, низка аспектів залишається недостатньо вивченою. Це зумовлює потребу подальшого пошуку та адаптації ефективних моделей запобігання банкрутству з урахуванням галузевих особливостей функціонування аграрних підприємств і туристичних операторів.

Мета статті. Метою статті є теоретичне обґрунтування підходів до запобігання банкрутству підприємств з урахуванням галузевої специфіки ризиків, на прикладі механізмів управління ризиками в аграрних підприємствах і туристичних операторах.

Виклад основного матеріалу. Аналіз підходів до запобігання банкрутству підприємств передбачає насамперед уточнення змісту цього поняття. У попередніх дослідженнях [8] ми запропонували визначення: «Банкрутство – визнаний судом стан надкритичної неплатоспроможності суб'єкта, що характеризується недостатністю його ліквідних активів для сплати зобов'язань». У межах цієї статті акцент робиться не на юридичному визнанні, а на чинниках, що можуть призвести до припинення діяльності через збитковість і неплатоспроможність.

Процес запобігання банкрутству має бути системним і поетапним. Спершу здійснюється збір інформації для виявлення ключових загроз і оцінки їхнього впливу на фінансовий стан. Далі – якісний експертний аналіз з описом ризиків. Наступним етапом є застосування формалізованих методів, зокрема багатофакторних моделей (наприклад, дискримінантного аналізу), які дозволяють кількісно оцінити ймовірність банкрутства. Підприємства з виявленим підвищеним ризиком банкрутства повинні своєчасно розробити та реалізувати комплекс заходів для його мінімізації. Запобігання банкрутству є багатогранним процесом, що потребує інтеграції інструментів фінансового менеджменту, ризик-орієнтованого підходу та стратегічного прогнозування. Антикризові дії мають бути спрямовані на нейтралізацію конкретних загроз, виявлених під час аналізу діяльності підприємства.

Загальні рекомендації для підприємств із високим ризиком банкрутства охоплюють фінансові, управлінські та технологічні механізми [15–19], зокрема:

- підвищення конкурентоспроможності продукції чи послуг через інновації та оптимізацію співвідношення ціна/якість;
- диверсифікацію ризиків, уникнення вузької спеціалізації та надмірної залежності від одного виду діяльності;
- розширення клієнтської й постачальницької бази для зниження залежності від окремих контрагентів;
- формування ефективної фінансової стратегії;
- оптимізацію структури капіталу, диверсифікацію джерел фінансування й підвищення фінансової автономії;
- підвищення оборотності активів, ліквідності та платоспроможності;
- впровадження гнучкого бюджетування та адаптивних моделей управління витратами;
- застосування цифрових інструментів фінансового моніторингу, включно з технологіями штучного інтелекту;
- розвиток людського капіталу й управлінської культури, орієнтованої на інновації й адаптацію до змін.

Загалом, ці заходи формують основу системного підходу до запобігання банкрутству, однак їх ефективність значною мірою залежить від адаптації до специфіки підприємства. У вітчизняних дослідженнях [20, 21] такі підходи адаптовано до умов українських реалій, зокрема в умовах воєнного стану. Відтак ефективне запобігання банкрутству передбачає не лише застосування універсальних інструментів, а й їхнє узгодження з конкретною ситуацією, галузевою специфікою та потенціалом підприємства.

З урахуванням загальних принципів антикризового управління, розглянемо специфіку функціонування підприємств аграрної та туристичної галузей. Попри відмінності у продуктах і бізнес-моделях, обидві сфери мають низку спільних характеристик, що зумовлюють потребу адаптації антикризових заходів до галузевого контексту.

У межах цього дослідження зосередимо увагу на зовнішніх (екзогенних) ризиках. У таблиці 1 узагальнено ключові риси двох галузей, їхній вплив на фінансові показники підприємств та запропоновані заходи запобігання банкрутству з урахуванням характерних ризиків.

Таблиця 1

Основні екзогенні галузеві ризики та заходи їхньому запобіганню банкрутству у сільському господарстві та туризмі

Галузева особливість	Прояв у сільському господарстві	Прояв у туризмі (туроператори)	Пов'язані ризики	Превентивні заходи щодо запобігання банкрутству
Спільні галузеві ризики та відповідні заходи запобігання банкрутству				
Сезонність	Нерівномірне використання ресурсів та потреба в оборотному капіталі упродовж року.	Нерівномірний попит на туристичні послуги упродовж року.	Сезонні коливання доходів, ризик неплатоспроможності в міжсезоння.	Бюджетування грошових потоків; створення резервного фонду; розвиток несезонних (альтернативних) видів діяльності.
Залежність від природно-кліматичних умов	Урожайність культур і якість продукції залежить від погодних умов, стихійних явищ.	Клімат визначає сезонну привабливість туристичних регіонів.	Втрата доходів і зупинка діяльності через погодні умови або стихійні явища.	Страховання від погодних ризиків; гнучке контрагування; інвестиції в кліматостійку інфраструктуру; попереднє бронювання ресурсів; підготовка персоналу до погодно-кліматичних викликів.
Трудомісткість і залежність від людських ресурсів	Дефіцит кваліфікованих кадрів і висока залежність від сезонної робочої сили.	Залежність якості послуг і продажів від кваліфікованого персоналу.	Негативний вплив людського фактора на якість і доходи.	Професійна підготовка кадрів; автоматизація й цифровізація для зменшення залежності від ручної праці.
Взаємодія з довкіллям	Ризик зменшення родючості ґрунтів, забруднення довкілля; зниження якості продукції.	Екологічне навантаження, потенційне забруднення; конфлікти з місцевими громадами.	Штрафи, втрати репутації й прибутків через екологічні порушення.	Виконання екологічних вимог; впровадження стандартів; співпраця з громадами та екологічними організаціями.
Високий рівень авансування витрат	Значні виробничі витрати задовго до реалізації продукції.	Авансовані витрати на рекламу, бронювання, логістику та підготовку туру.	Ризик нестачі оборотних коштів.	Оптимізація витрат; диверсифікація джерел фінансування; управління дебіторською заборгованістю.
Зовнішньоекономічні ризики	Залежність від експорту продукції; нестабільність зовнішніх ринків; експортно-імпорتنі обмеження.	Залежність від іноземних туристів і міжнародного партнерства; зміни у візовій, прикордонній або санкційній політиці.	Втрата ринків; зниження попиту; зростання витрат.	Диверсифікація ринків; моніторинг міжнародного середовища; міжнародне галузеве співробітництво.
Валютні ризики	Залежність від імпортованих ресурсів; вплив курсових коливань на собівартість і прибуток.	Колівання курсу впливають на вартість турів, витрати туристів і дохід туроператора.	Нестабільність прибутків, зростання витрат, втрата конкурентоспроможності.	Хеджування; фіксовані валютні контракти; резерви у стабільній валюті; фінансові інструменти страхування валютних ризиків.
Залежність від транспортної логістики	Частина продукції малотранспортабельна; втрати при перевезенні.	Залежність від перевізників, зміни розкладів рейсів, збоїв в доставці послуг (транспорт, трансфери).	Втрати доходів; збільшення витрат; репутаційні ризики.	Контроль логістичних процесів; страхування вантажів і транспортних послуг; укладання контрактів із надійними перевізниками; розробка резервних маршрутів.
Специфічні ризики та заходи запобігання банкрутству у межах кожної галузі				
Залежність результатів від біологічних процесів	Хвороби тварин (втрати поголів'я, зниження продуктивності), хвороби рослин (зниження врожайності), погіршення якості продукції).	—	Зменшення обсягів і якості продукції; втрати доходів; зниження ліквідності активів.	Системний ветеринарний і фітосанітарний контроль; вакцинація; заходи біобезпеки; моніторинг стану посівів і поголів'я.

Продовження таблиці 1

Тривалий інвестиційно виробничий цикл (скотарство, садівництво, виноградарство тощо)	Неможливість оперативно адаптуватись до ринкової кон'юнктури; перші доходи – через кілька років.	–	Інвестиційний лаг; інфляційне знецінення доходів; дефіцит обігових коштів; потреба у зовнішньому фінансуванні.	Оптимізація інвестицій; резервування коштів; страхування ризиків; диверсифікація фінансування.
Безперервність технологічного процесу.	Нестача критичних ресурсів (корм, пальне, насіння тощо) спричиняє затримки або зупинку виробництва.	–	Втрати продукції, відволікання ліквідних активів на формування виробничих запасів.	Резервування ресурсів; створення стратегічних запасів; контракти з кількома постачальниками; планування обігових коштів.
Використання орендованої землі	Ризик розірвання або непоновлення договору оренди з боку власника.	–	Скорочення посівних площ; зменшення виробництва і доходів.	Юридичне забезпечення довгострокових договорів; диверсифікація земель; база альтернатив.
Залежність від франшизи (за умови її використання)	–	Обмежена гнучкість, фінансові та юридичні ризики при припиненні контракту.	Ризик розірвання, зміни умов, фінансові втрати, юридичні спори.	Юридичний супровід; експертиза умов; страхування; моніторинг виконання.
Часткова відповідальність за життя й здоров'я туриста	–	Нещасні випадки під час туру: травми, отруєння, хвороби, аварії тощо.	Позови, компенсації, штрафи, втрата репутації.	Повне страхування відповідальності; інструктажі; підготовка персоналу; контроль безпеки транспорту і спорядження.
Координація з великою кількістю партнерів	–	Неналежна координація спричиняє затримки, порушення умов обслуговування, скарги та штрафи.	Конфлікти, втрати репутації, фінансові санкції.	Чіткі канали комунікації; детальні контракти; моніторинг; цифрові інструменти управління.
Високий рівень конкуренції	–	Насичений ринок призводить до зниження цін, зменшення прибутку.	Ризик банкрутства через цінову конкуренцію, втрата клієнтів.	Розробка унікальних туристичних продуктів, підвищення якості обслуговування, ефективний маркетинг, програми лояльності.

Джерело: складено авторами

Урахування специфіки екзогенних і галузевих факторів у сільському господарстві й туризмі сприяє розробці стратегій запобігання банкрутству, що забезпечує стабільність і розвиток підприємств у цих сферах. Аналіз розглянутих галузевих ризиків і можливості застосування відповідних превентивних заходів для конкретного підприємства дозволяє сформувати ефективну, адаптивну систему антикризового управління.

Висновки. Комплексний підхід до управління ризиками, орієнтований на галузеву специфіку, є ключовим інструментом запобігання банкрутству підприємств. Запропоновані превентивні заходи з урахуванням екзогенних галузевих ризиків у сільському господарстві та туризмі може стати ефективним доповненням до усталених універсальних рекомендацій для підприємств із підвищеним ризиком банкрутства. Впровадження адаптивних механізмів управління ризиками сприятиме підвищенню життєздатності бізнесу. Перспективними напрямками подальших досліджень є розробка типових моделей галузевого ризик-менеджменту з урахуванням регіонального контексту та можливостей цифрових технологій.

Література

1. Keynes J. M. The General Theory of Employment, Interest and Money. London: Macmillan, 1936 (reprinted 2007). 472 p.
2. Knight F. H. Risk, Uncertainty, and Profit. Hart, Schaffner, and Marx Prize Essays, no. 31. Boston and New York: Houghton Mifflin, 1921. / Library of Economics and Liberty. URL: <http://www.econlib.org/library/Knight/knRUP.html> (дата звернення: 15.07.2025).

3. Marshall A. Principles of Economics. London: Macmillan and Co., Ltd, 1920. / Library of Economics and Liberty. URL: <https://www.econlib.org/library/Marshall/marP.html> (дата звернення: 15.07.2025).
4. Tetens Johann Nicolaus: Einleitung zur Berechnung der Leibrenten und Anwartschaften die vom Leben und Tode einer oder mehrerer Personen abhängen. Leipzig, Germany. 1785. 604 p. URL: <https://www.digitale-sammlungen.de/en/view/bsb10081185?page=654,655> (дата звернення: 15.07.2025).
5. Altman E. I. A Further Investigation of the Bankruptcy Cost Question. *Journal of Finance*. 1984. Vol. 39. Issue 4. P. 1067-1089. DOI: <https://doi.org/10.2307/2327613>.
6. Dinterman R., Katchova A. L. Harris M. J. Financial stress ad farm bankruptcies in U.S. agriculture. *Agricultural Finance Review*, 2018. Vol. 78. No. 4. Pp. 441–456. DOI: <https://doi.org/10.1108/AFR-05-2017-0030>.
7. Valaskova K., Durana P., Adamko P., Jaros J. Financial compass for Slovak enterprises: modeling economic stability of agricultural entities. *Journal of Risk and Financial Management*. 2020. Vol. 13(5). Pp. 92. DOI: <https://doi.org/10.3390/jrfm13050092>.
8. Dorohan-Pysarenko L., Rebilas R., Yehorova O., Yasnolob I., Kononenko Z. Methodological peculiarities of probability estimation of bankruptcy of agrarian enterprises in Ukraine. *Agricultural and Resource Economics*. 2021. Vol. 7. No. 2. Pp. 20–39. DOI: <https://doi.org/10.51599/are.2021.07.02.02>.
9. Дорогань-Писаренко Л. О., Єгорова О. В., Яснолоб І. О. Особливості оцінки ймовірності банкрутства аграрних підприємств в Україні. *Інфраструктура ринку*. 2022. № 68. С. 223–231. DOI: <https://doi.org/10.32843/infrastruct68-39>.
10. United Nations. Tourism must be safe and equitable to drive COVID-19 recovery. UN chief. UN News, 25 August 2020. URL: <https://news.un.org/en/story/2020/08/1070902> (дата звернення: 15.07.2025).
11. OECD. Building resilience in the tourism ecosystem. In: *OECD Tourism Trends and Policies 2022*. OECD Publishing, 2022. P. 85–102. URL: https://www.oecd.org/en/publications/oecd-tourism-trends-and-policies-2022_a8dd3019-en/full-report/building-resilience-in-the-tourism-ecosystem_de7284f5.html?utm_source=chatgpt.com (дата звернення: 15.07.2025).
12. Жадан Т. А., Жадан Ю. В., Стригуль Л. С. Особливості формування системи антикризового управління на підприємствах індустрії гостинності та туризму. *Вісник Національного технічного університету «Харківський політехнічний інститут» (економічні науки)*. 2023. № 6. С. 28–33. DOI: <https://doi.org/10.20998/2519-4461.2023.6.28>.
13. Зеленська О., Кривинчук В., Журавель А. Особливості формування ризиків у діяльності туристичних підприємств. *Проблеми і перспективи економіки та управління*. 2024. № 1 (37). С. 90–99. DOI: [https://doi.org/10.25140/2411-5215-2024-1\(37\)-90-99](https://doi.org/10.25140/2411-5215-2024-1(37)-90-99).
14. Карпенко Н. М. Антикризове управління підприємством в сфері туризму. *Глобальна безпека та асиметричність світового господарства в умовах нестабільного розвитку економічних систем : матеріали III Міжнар. наук.-практ. інтернет-конф., 8 груд. 2023 р. – Кропивницький : Поліграф-Сервіс*, 2024. С. 155–158.
15. Sethi S. R., Mahadik D. A. Forecasting Financial Distress for Organizational Sustainability: An Empirical Analysis. *Sustainable Futures*, 2025. Vol. 9, article 100429. DOI: 10.1016/j.sftr.2024.100429.
16. Issa S., Bizel G., Jagannathan S., Gollapalli S. A Comprehensive Approach to Bankruptcy Risk Evaluation in the Financial Industry. *Journal of Risk and Financial Management*, 2024. Vol. 17 (1), article 41. DOI: 10.3390/jrfm17010041.
17. Alzayed N., Eskandari R., Yazdifar H. Bank failure prediction: corporate governance and financial indicators. *Review of Quantitative Finance and Accounting*, 2023. Vol. 61. Pp. 601–631. DOI: 10.1007/s11156-023-01158-z.
18. Güllal Ö. S., Seçme G., Köse E. Predicting Financial Distress in the BIST Industrials Index: Evaluating Traditional Models and Clustering Techniques. *Journal of Research in Economics, Politics and Finance*, 2023. Vol. 8 (4). Pp. 660–680. DOI: 10.30784/epfad.1370893.
19. Li D. et al. Research on forecasting model of corporate financial crisis based on pattern recognition and artificial intelligence. *Applied Mathematics and Nonlinear Sciences*, 2023. Vol. 8 (2). Pp. 3553–3566. DOI: 10.2478/amns.2021.2.00268.
20. Халатур С., Качула С., Олексюк В., Кравченко М., Клименко С. Антикризове управління як основа формування фінансового механізму сталого розвитку аграрного бізнесу. *Фінансово-кредитна діяльність: проблеми теорії і практики*. 2023. Том 5, № 52. С. 413–432. DOI: <https://doi.org/10.55643/fcaptr.5.52.2023.4169>.
21. Стащук О., Шостак Л., Булик Д. Банкрутство підприємств в умовах воєнного стану. *Економіка*

та суспільство. 2022. № 44. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-44-29>.

References

1. Keynes J. M. (1936, reprinted 2007) *The General Theory of Employment, Interest and Money*. London: Macmillan. 472 p.
2. Knight F. H. (1921) *Risk, Uncertainty, and Profit*. Hart, Schaffner, and Marx Prize Essays, no. 31. Boston and New York: Houghton Mifflin. Available at: <http://www.econlib.org/library/Knight/knRUP.html> (accessed July 15, 2025).
3. Marshall A. (1920) *Principles of Economics*. London: Macmillan and Co., Ltd. Available at: <https://www.econlib.org/library/Marshall/marP.html> (accessed July 15, 2025).
4. Tetens J. N. (1785) *Einleitung zur Berechnung der Leibrenten und Anwartschaften die vom Leben und Tode einer oder mehrerer Personen abhängen*. Leipzig, Germany. 604 p. Available at: <https://www.digitale-sammlungen.de/en/view/bsb10081185?page=654,655> (accessed July 15, 2025).
5. Altman E. I. (1984) A Further Investigation of the Bankruptcy Cost Question. *Journal of Finance*, vol. 39, issue 4, pp. 1067–1089. DOI: <https://doi.org/10.2307/2327613>.
6. Dinterman R., Katchova A. L., Harris M. J. (2018) Financial stress and farm bankruptcies in U.S. agriculture. *Agricultural Finance Review*, vol. 78, no. 4, pp. 441–456. DOI: <https://doi.org/10.1108/AFR-05-2017-0030>.
7. Valaskova K., Durana P., Adamko P., Jaros J. (2020) Financial compass for Slovak enterprises: modeling economic stability of agricultural entities. *Journal of Risk and Financial Management*, vol. 13(5), pp. 92. DOI: <https://doi.org/10.3390/jrfm13050092>.
8. Dorohan-Pysarenko L., Rebilas R., Yehorova O., Yasnolob I., Kononenko Z. (2021) Methodological peculiarities of probability estimation of bankruptcy of agrarian enterprises in Ukraine. *Agricultural and Resource Economics*, vol. 7, no. 2, pp. 20–39. DOI: <https://doi.org/10.51599/are.2021.07.02.02>.
9. Dorohan-Pysarenko L. O., Yehorova O. V., Yasnolob I. O. (2022) Osoblyvosti otsinky imovirnosti bankrutstva ahrarnykh pidpriemstv v Ukraini [Features of the assessment of the probability of bankruptcy of Ukrainian agricultural enterprises.]. *Infrastruktura rynku*, no. 68, pp. 223–231. DOI: <https://doi.org/10.32843/infrastruct68-39>.
10. United Nations (2020) Tourism must be safe and equitable to drive COVID-19 recovery. UN chief. UN News, 25 August. Available at: <https://news.un.org/en/story/2020/08/1070902> (accessed July 15, 2025).
11. OECD (2022) Building resilience in the tourism ecosystem. In: *OECD Tourism Trends and Policies 2022*. OECD Publishing, pp. 85–102. Available at: https://www.oecd.org/en/publications/oecd-tourism-trends-and-policies-2022_a8dd3019-en/full-report/building-resilience-in-the-tourism-ecosystem_de7284f5.html?utm_source=chatgpt.com (accessed July 15, 2025).
12. Zhadan T. A., Zhadan Yu. V., Stryhul L. S. (2023) Osoblyvosti formuvannia systemy antykrizovoho upravlinnia na pidpriemstvakh industrii hostynnosti ta turyzmu [Features of the formation of the anti-crisis management system at enterprises of the hospitality and tourism industry]. *Visnyk Natsionalnoho tekhnichnoho universytetu “Kharkivskiy politekhnichnyi instytut” (ekonomichni nauky)*, no. 6, pp. 28–33. DOI: <https://doi.org/10.20998/2519-4461.2023.6.28>.
13. Zelenska O., Kryvinchuk V., Zhuravel A. (2024) Osoblyvosti formuvannia ryzykiv u diialnosti turystychnykh pidpriemstv [Features of risks in the activities of tourist enterprises]. *Problemy i perspektyvy ekonomiky ta upravlinnia*, no. 1 (37), pp. 90–99. DOI: [https://doi.org/10.25140/2411-5215-2024-1\(37\)-90-99](https://doi.org/10.25140/2411-5215-2024-1(37)-90-99).
14. Karpenko N. M. (2024) Antykrizove upravlinnia pidpriemstvom v sferi turyzmu [Crisis management of enterprises in the tourism sector]. In: *Hlobalna bezpeka ta asymetrychnist svitovoho hospodarstva v umovakh nestabilnoho rozvytku ekonomichnykh system: materialy III Mizhnar. nauk.-prakt. internet-konf.*, 8 hrud. 2023 r. – Kropyvnytskyi: Polihraf-Servis, pp. 155–158.
15. Sethi S. R., Mahadik D. A. (2025) Forecasting Financial Distress for Organizational Sustainability: An Empirical Analysis. *Sustainable Futures*, vol. 9, article 100429. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.sfr.2024.100429>.
16. Issa S., Bizel G., Jagannathan S., Gollapalli S. (2024) A Comprehensive Approach to Bankruptcy Risk Evaluation in the Financial Industry. *Journal of Risk and Financial Management*, vol. 17(1), article 41. DOI: <https://doi.org/10.3390/jrfm17010041>.
17. Alzayed N., Eskandari R., Yazdifar H. (2023) Bank failure prediction: corporate governance and financial indicators. *Review of Quantitative Finance and Accounting*, vol. 61, pp. 601–631. DOI: <https://doi.org/10.1007/s11156-023-01158-z>.

18. Güla Ö. S., Seçme G., Köse E. (2023) Predicting Financial Distress in the BIST Industrials Index: Evaluating Traditional Models and Clustering Techniques. *Journal of Research in Economics, Politics and Finance*, vol. 8(4), pp. 660–680. DOI: <https://doi.org/10.30784/epfad.1370893>.

19. Li D. et al. (2023) Research on forecasting model of corporate financial crisis based on pattern recognition and artificial intelligence. *Applied Mathematics and Nonlinear Sciences*, vol. 8(2), pp. 3553–3566. DOI: <https://doi.org/10.2478/amns.2021.2.00268>.

20. Khalatur S., Kachula S., Oleksiuk V., Kravchenko M., Klymenko S. (2023) Antykryzowe upravlennia yak osnova formuvannia finansovoho mekhanizmu staloho rozvytku ahrarnoho biznesu [Anti-crisis management as a basis for forming the financial mechanism of sustainable development in agribusiness]. *Finansovo-kredytna diialnist: problemy teorii i praktyky*, vol. 5, no. 52, pp. 413–432. DOI: <https://doi.org/10.55643/fcaptp.5.52.2023.4169>.

21. Stashchuk O., Shostak L., Bulyk D. (2022) Bankrutstvo pidpriemstv v umovakh voiennoho stanu [Bankruptcy of enterprises under the conditions of martial state]. *Ekonomika ta suspilstvo*, no. 44. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-44-29>.